

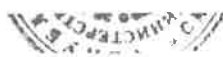
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено:	15.10.2010		
Орг единица	Број	Прилог	Вредност
07	3476/1		

Примено датум: 09.05
Број на документ: 1745/10
15.10.2010 год. П.С.М.

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02 и 82/08) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10 и 116/10), министерот за образование и наука ја утврди наставната програма по предметот **виолончело** за III одделение на деветгодишното основно музичко образование.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

**ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ**

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

ВИОЛОНЧЕЛО

Скопје, 2010

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

ВОВЕД

Во деветгодишното основно музичко училиште на инструментот виолончело може да се запишат ученици кои наполниле 7 години.

Целта на наставата по виолончело е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Наставната програма за виолончело е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

- Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.
- Статус на предметот: **задолжителен.**

1. ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД од I до III одделение

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да усвои потребни знаења за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да научи правилно да свири скали;
- да ги запознае и проширува знаењата за изразните можности на инструментот;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да стекнува потребни знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- правилно да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музичирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да стекнува и развива љубов кон класичната музика;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фолклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да придонесува за збогатување на личниот и општествениот емоционален живот;
- да се оспособува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да придонесува кон формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички случувања;
- да стекнува работна култура и навика;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да се поттикнува за работа во дует и во поголем состав за заедничко музичирање;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО III ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да усвои потребни знаења за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да научи правилно да свири скали;
- да ги запознае и проширува знаењата за изразните можности на инструментот;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да стекнува потребни знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- правилно да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да стекнува и развива љубов кон класичната музика;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фолклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да придонесува за збогатување на личниот и општествениот емоционален живот;
- да се оспособува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да придонесува кон формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички случувања;
- да стекнува работна култура и навика;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;

- да се поттикнува за работа во дует и во поголем состав за заедничко музицирање;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности;
- **лева рака:** проширување на стекнатото знаење за прва позиција;
- да стекне познавање за полупозиција;
- да стекне познавање за широка позиција;
- да стекне познавање за четврта позиција;
- да изучи промена на позиција (од прва во четврта);
- да стекне навика за свирење во позиција (прва и четврта);
- да применува правилно преминување од позиција во позиција;
- да примени начини за вежбање вибрато;
- постепено да започне со применување на вибрато;
- **десна рака:**
- изучување на основните штрихови: деташе, легато, мартеле;
- контрола при извлекување и враќање на гудалото со брзо движење и полн звук;
- изучување на техниката на подготовката за премин од жица на жица.

3. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема: МЕЛОДИКА И ТЕХНИКА		
Цели	Содржини	Поими
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да демонстрира правилно седење и правилна поставеност на телото во однос на инструментот; - да применува правилно држење на десната рака и држење на гудалото. - да демонстрира ослободеност на палецот и правилно поставување на истиот; - да применува подготовка за премини од жица на жица со десната раката; - да се подготвува за и да применува влечење на гудалото по сите жици во цели ноти, половини и четвртини; - да применува брзо и со полн звук извлекување и враќање на гудалото по жиците; 	<p>Технички вежби за ослободување, правилно поставување и движење на десната и левата рака.</p>	<p>Правилно седење</p> <ul style="list-style-type: none"> - Десна рака - Гудало - Палец и правилна поставеност на истиот - Жица, жици - Цели ноти (една нота на гудало) - Половини ноти (две ноти на гудало) - Четвртини ноти (четири ноти на гудало) - Осумни ноти (осум ноти на гудало) - Брзо извлекување, брзо затворање (враќање)
		<p>Активности и методи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се внимава на правилното балансирање на телото (без напрегнување и навалување кон напред и без потпирање со рацете да може бавно да стане и седне на столчето), седење на предниот дел од столчето. - Да му се објасни на ученикот дека правилната поставеност на телото и рацете во однос на инструментот е една од најбитните работи на кои што треба да внимава како на часот под супервизија на наставникот, така и во домашното вежбање. - Му се објаснува на ученикот/ученичката дека правилната поставеност на дланките е како држење чаша. - Да се објасни правилното поставување на рацете: да го гушне инструментот со рацете кај кобилицата и потоа во истата рамнина да ги извлече во позиција за свирење. - Да се објасни функцијата на секој прст од десната рака оделно и неговата улога.

<ul style="list-style-type: none"> - Да ги изучи и примени основните штрихови; - Да применува правилно поставена лева рака; - Да применува поставување на прстите на жиците при што нема да стиска со истите, особено со палецот; - Да применува лесно движење и артикулација на прстите од левата рака; - Да користи вежби за секој прст одделно; - Да се изучи четврта позиција како и функционирањето на левата рака при преминот и во новата позиција; - Да му се објасни на ученикот начинот за вежбање вибрато и постепено да се започне со 		<ul style="list-style-type: none"> - Деташе, легато, мартеле - Лева рака - Прсти - Артикулација - Четврта позиција - Премин помеѓу позиции - Агол на поставеност на рака и прсти - Вибрато - Контрола на вибрато - Скали 	<ul style="list-style-type: none"> - Бавно влечење на гудало по празни жици. - Да се објасни дека стискањето со прстите од левата рака врз тастатурата нема да придонесе за посилен звук, туку до поголема укоченост на раката. - Да се внимава на рамењата да не се подигнуваат бидејќи ќе придонесат до укоченост при свирењето. - Да не ги прекршува и вкочанува палците на рацете. - Наставникот секогаш методите да ги демонстрира практично и визуелно на инструментот за да може ученикот да направи отсервација и споредба со тоа што тој го прави. - Да се внимава на аголот на прстите во четвртата позиција како и на преминот од прва во четврта. Раката да не се потпира на корпусот при свирење во новата позиција. - Да се обрне внимание на начинот на којшто се вежба и изведува вибрато.
--	--	--	---

<p>применување на вибрато во песнички;</p> <ul style="list-style-type: none"> - свирење скали во три октави во цели, половини и четвртини ноти; - разложени трозвучи и четворозвук; - да се воведува во музичката уметност; - да развива музички слух; - да применува елементи на правилна интерпретација (мелодиско-ритмичка) при свирење песнички и вежби; - да развива способност за меморирање на мелодија, ритмика и нотен текст на зададена композиција; - да ги доживува и сфаќа содржината и карактерот на композицијата; - да ја запознае и доживува динамиката и разликите во динамиката при слушањето и интерпретирањето на копозициите (тивко-гласно; форте-пијано); - да ја доживува и правилно разбира брзината и разликите во брзината на музичкото темпо при 	<ul style="list-style-type: none"> - Звук и тон - Јачина на тонот - Брзина - Пеење на 	<ul style="list-style-type: none"> - Трозвук, четиризвук - Музика - Слух, слушање - Нотен текст, композиција и - Звук - Тон - Имињата на тоновите (до, ре, ми, фа, сол, ла, си, до) - Гласно - Тивко - Погласно - Потивко - Брзо - Бавно - Побрзо - Побавно 	<ul style="list-style-type: none"> - Воочување на разликите меѓу звук и тон преку демонстрација на разновидни примери (звучите од природата и околината и музичките тонови – пеење, звучење на инструменти и музички фрагменти). - Доживување и воочување на јачината и брзината во музиката преку слушање музика, пеење и свирење. - Доживување и воочување на видовите и нијансите на јачината и брзината преку слушање музика, пеење и свирење.
---	---	--	---

<p>слушање и интерпретирање на музиката;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да доживува и правилно разбира високи и ниски тонови и мелодиско движење нагоре - надолу; - да развива способност за прецизно интонирање на тоновите од основната скала; - да го разбере поимот скала; - да се воведо во нотното писмо и свирење по ноти; - да стекнува внатрешен музички слух; - да развива чувство за заедничко свирење и свирење во групи. 	<p>зададениот материјал по слух со имињата на тоновите</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Петтолиние - Виолински клуч - Бас клуч - Нота - Помошна линија - Скала - Високи тонови - Ниски тонови - Нагоре - Надолу 	<p>- Пеење на материјалот со текст и со именување на тоновите.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Откривање на музичките симболи (петтолиние, виолински клуч, бас клуч, нота, пауза) - Откривање на секоја нота од основната скала во бас клуч - Висина на тонот - Пеење и свирење по слух елементарни мелодиски модели со именување на тоновите - Знак за повторување (поим и визуелен симбол) 	<p>- Знак за повторување</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Пеење и свирење по слух на елементарни мелодиски модели - солфежирање на елементарни мелодиски модели во основната скала (појаснување на нотниот текст, читање парлато, солфежирање; да се внимава на тактирањето!) - Совладување на знакот за повторување преку свирење на зададена композиција и именување на тоновите. 	<p>- Пеење на материјалот со текст и со именување на тоновите.</p>

Тема: РИТМИКА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива чувство за ритам; - да ја доживува и применува рамномерната пулсација (со плескање на раце, чекорење и др.); - да го доживува и применува броењето и тактирањето; - да доживува и воочува дводелен и троделен метар; - да го доживува различното траење на тоновите во музиката; - да ги препознава и применува нотните вредности и вредностите на паузите (цела, половина и четвртина) и четвртина; - да го препознава тактот во нотниот текст; - да се воведува во ритмичко читање на нотниот текст; - да развива способност за прецизно изведување на ритамот; 	<ul style="list-style-type: none"> - Рамномерна пулсација - Дводелност (броење еден-два) и триделност (броење еден-два-три) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ритам - Ритмика, пулсација - Музички метар - Дводелен, троделен такт - Цела, половина, четвртина, осмина нота 	<ul style="list-style-type: none"> - На различни начини (во сообразност со детето) да се најдат методи според кои ќе се долови ритмиката во музиката. - Споредба со музиката која на детето му е повеќе позната (македонски фолклор или поп музика), играње, плескање со раце, движења со телото - Описно и споредбено да се објасни разликата меѓу нотните вредности. Јаболко на половина, четвртина итн. - Да се објасни поделбата на нотните вредности со горенаведениот пример и сличен пример. - Преку раситнување на нотните вредности (со пеење на глас од страна на наставникот а подоцна и ученикот). - Совладување на нотните вредности и паузи преку слики и апликации. - Воочување на тактот врз основа на
<ul style="list-style-type: none"> - Траење на тоновите - Нотни вредности: цела нота, половина нота, четвртина нота, осмина нота - Цела пауза, 			

	<p>половина пауза, четвртина пауза, осмина пауза</p> <p>- Такт (2/4 и 3/4 и 4/4)</p> <p>- Ритмичко читање на нотен текст (парлато)</p>		<p>зададениот материјал за 2-делност и 3-делност.</p> <p>- Читање на зададениот материјал со тактирање.</p> <p>- Свирење на елементарни ритмички модели (запишани на една линија) на инструментот – ритмички. Пред да се отсвири, моделот може да се изговори парлато на неутрален слог „та“ со тактирање.</p>
--	---	--	--

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часот по виолончело треба да вклучува различни видови на музички активности.

Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика, композиции за деца од типот на детски албуми, музика од други стилови и жанрови) и снимена, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, мелодиски модели).

- Особено се препорачуваат музичко-ритмичките движења за доживување на ритмичките карактеристики на музиката.
- Учениците треба да навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање, со тактирање при свирењето.
- Учениците од трето одделение треба да ги совладуваат ритмичките елементи преку игри.
- За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање да се применува фономимијата.
- Како и посетата на концертите, редовно низ целата учебна година треба да се одвива и слушањето на разновидна музика на часовите и да се поттикнуваат учениците на активно слушање.

➤ **Наставни средства:**

- музички инструмент – виолончело;
- книги (школи) по соодветен избор на наставникот (Мардеровски, Доцауер И и ИИ книга, Мац-положби и премини, Давидов, Космај-вежби за прсти) и друго;
- зборници со мали песнички (мелодии) или песни, по соодветен избор на наставникот;
- аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД- плеер, видеоплеер, компјутер);
- дидактички средства и материјали;
- интернет, образовни софтвери.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичкото изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување).

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава кон индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од годината се организира јавен час отворен за присуство на родителите, соучениците и други наставници пред кој учениците би имале можност да ги претстават своите постигања и активностите застапени во текот на учебната година.

- Оценувањето е описно со краток опис.

На крајот на учебната година ученикот полага испит со следната:

ИСПИТНА ПРОГРАМА

- две истоимени дурски/молски скали во две или три октави со трозвуци и четиризвук;
- две кратки етиди со различен карактер;
- две кратки композиции по избор и соодветни за ученикот.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на нормативот донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во може да ја изведува лице кое завршило:

- високообразовна институција за музичка уметност – инструмент виолончело.

Изготвил: работна група формирана со решение бр. 02-1229/1 од 09.04.2010 година,

координатор Аниџа Витанова, советник во Бирото за развој на образованието

Контролирал: д-р Насе Кондовски, раководител на одделение во Бирото

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото.

9. ПОТПИС И ДАТУМ НА УТВРДУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предметот **виолончело** за III одделение на деветгодишното основно музичко образование, на предлог на Бирото за развој на образованието ја утврди:

На ден 15. 10. 2010

Скопје

Министер
Никола Тодоров

